

**INCREASING THE QUALITY OF HIGHER EDUCATION THROUGH DUAL
EDUCATION**
SPORIREA CALITĂȚII ÎNVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR PRIN ÎNVĂȚĂMÂNT DUAL

Lilia COVAȘ

ORCID:0000-0002-0858-8414

*Doctor habilitat, conferențiar universitar
Academia de Studii Economice din Moldova,*

www.ase.md,

liliacovas@yahoo.com

Liudmila STIHI

ORCID: 0000-0002-7063-0863

*Doctor, conferențiar universitar,
Academia de Studii Economice din Moldova,*

www.ase.md,

lstihi@gmail.com

ABSTRACT

The article presents the results of a study on the prospects for the development of dual education in higher education institutions in the Republic of Moldova. The study is carried out within the Erasmus + COOPERA project "Integrating Dual Higher Education in Moldova and Ukraine", no. 617490-EPP-1-2020-1-MD-EPPKA2-CBHE-SP. The aim of the project is to integrate dual higher education in partner countries in general, and to improve work capacity and individual development, to increase compatibility and continuity between the requirements of the business environment and the initial training of university students and to achieve a better high economic efficiency and social integration, in particular.

Starting from the experiences of implementing dual education at the level of technical vocational education in the Republic of Moldova and being motivated to take over this form of training of specialists at the level of higher education, in this article we set out to conduct research among business representatives, which represent the main beneficiaries of this form of training, regarding their attitude and openness to participate in partnership with the educational institution in the training of specialists. The dual education implemented at the level of higher education institutions will require the accomplishment of several actions, but which will contribute to the increase of the quality of the educational process.

KEY WORDS: *dual education, higher education, high dual education, companies, needs from the employment sector.*

JEL CLASSIFICATIONS: *I23, I25, L26*

INTRODUCERE

Scopul prioritar al învățământului superior este de a pregăti specialiști înalt calificați, necesari pieței muncii în corespundere cu necesitățile actuale și de perspectivă, în strânsă corelare cu tehnologiile și procesele de business aplicate. Asigurarea calității în școala superioară trebuie să fie realizată prin intermediul a trei elemente distincte: cerințele potențialilor angajatori, standardele de competență din domeniile de formare și performanța instituțiilor de învățământ superior (calitatea cadrelor didactice și infrastructura de formare). Cu cât conexiunile dintre aceste trei elemente sunt mai strânse cu atât mai calitative vor fi resursele umane pregătite.

Actualmente procesul de pregătire al specialiștilor prin învățământ superior se realizează preponderent în baza unor legături relativ slabe cu reprezentanții mediului de afaceri. Nu există o

abordare sistemică atât la nivel de Minister al Educației și Cercetării, cât și al instituțiilor de învățământ superior privind identificarea constantă a necesităților mediului de afaceri în cunoștințe, competențe și specialități necesare. Pe de altă parte, nu sunt elaborate standarde de calificare/competență pentru majoritatea domeniilor de formare pentru nivelele 6 și 7 al CNC în baza cărora se dezvoltă și ajustează programele/planurile de învățământ. Aceste lacune influențează în mod direct calitatea specialiștilor formați și generează insatisfacții din partea agenților economici, al instituțiilor publice și al altor entități, fiind puși în situația de formare suplimentară, destul de aprofundată a acestora din primele zile după angajare.

Întru redresarea acestei situații, cât și facilitarea pregătirilor cu competențe relevante mediului de afaceri este necesar de a regândi procesul de formare/pregătire a acestora. O formă alternativă în acest sens este învățământul superior dual (ÎSD), care pune un accent semnificativ pe formarea competențelor practice în mediul real de muncă, cu un grad înalt de implicare în acest proces al reprezentanților mediului de afaceri/întreprinderi/entități economice. Acest model de pregătire al specialiștilor vine din sistemul german de educație, care destul de reușit timp de circa 60 de ani este implementat la nivelul învățământului profesional tehnic cu extensie și asupra învățământului superior. “Potrivit Institutului Federal pentru Educație și Formare Profesională (BIBB), numărul studenților implicați în acest model de studiu în Germania a crescut de la puțin sub 40.000 la aproximativ 100.000 în decurs de zece ani. Un număr tot mai mare de angajatori apreciază sistemul dual de studiu, deoarece nu numai că realizează un echilibru mai bun între învățământul superior și nevoile pieței muncii, dar și pentru că facilitează recrutarea și menținerea studenților ca potențiali performeri de top sau personal de conducere” (Hesser, 2018).

În ultimii ani tot mai multe instituții de învățământ superior din diverse țări au preluat acest model de formare al specialiștilor, fiind identificate un set de beneficii pentru ambele părți implicate: instituția de învățământ și entitatea economică. Astfel entitatea economică are următoarele avantaje: participarea la elaborarea planurilor de învățământ în corespundere cu necesitățile actuale și de perspectivă; selectarea potențialilor angajați din primul an de studii și formarea competențelor profesionale în mediul real de muncă; transferul de cunoștințe și implementarea inovațiilor se realizează mult mai repede; posibilitatea soluționării unor probleme reale ale entității de către studentul pregătit în dual; angajarea unui specialist bine format și integrat în echipa imediat după absolvirea studiilor.

Instituția de învățământ are și ea anumite beneficii printre care: dezvoltă programe de formare cerute pe piața muncii, ceea ce face mai atractive specialitățile existente sau noi propuse; perfecționarea cadrelor didactice în cadrul întreprinderilor partenere; implicarea practicienilor în procesul de predare; dotarea cu suportul partenerilor a diverselor laboratoare necesare procesului de formare; sporirea imaginii instituției și atragerea unui număr mai mare de studenți; implicarea cadrelor didactice în procese de cercetare pentru companiile partenere; recepționarea de la parteneri a tematicilor actuale și relevante pentru realizarea tezelor de licență și masterat, a studiilor de caz etc.

Învățământul dual reprezintă o formă de pregătire în care ambele părți au doar de câștigat dacă există motivație, o înțelegere unică a modului de realizare a colaborării și de delegare a responsabilităților.

În Republica Moldova această formă de pregătire este utilizată în proporții mai mari la nivelul învățământului profesional tehnic, începând cu anul 2014. Prima cooperare duală a fost creată la inițiativa companiei Draxelmaier în parteneriat cu școala profesională nr. 5 din municipiul Bălți.

În perioada 2016-2020 circa 5300 de locuri au fost subvenționate din bugetul de stat pentru formarea specialiștilor din învățământului profesional tehnic prin sistem dual; circa 4100 de ucenici au fost înmatriculați la peste 45 de meserii și specialități recunoscute, oferite de 35 de instituții de

învățământ profesional tehnic din țară; rata medie de angajabilitate este de circa 60% din absolvenții acestor programe, inclusiv circa 38% rămân să activeze în companiile partenere.

Totodată menționăm, că există anumite provocări în implementarea acestei forme alternative de formare a specialiștilor la nivelul învățământului profesional tehnic, identificate în procesul de implementare, prin diverse analize și studii. Instituțiile de învățământ se confruntă cu următoarele provocări: nivel redus de atractivitate a învățământului profesional tehnic pentru tineri, ceea ce creează dificultăți de recrutare a candidaților pentru programe duale; insuficiența cadrelor didactice și nivelul de pregătire a celor existenți care nu corespunde cu realitățile din mediul real; programe de formare profesională slab ajustate la cerințele pieței muncii; bază tehnico-materială învechită; lipsa pachetelor educaționale pentru ocupațiile solicitate (profile ocupaționale, standarde ocupaționale și de calificare). La rândul său și agenții economici se confruntă cu un set de dificultăți precum: implicarea slabă în procesul de pregătire a cadrelor din instituții de învățământ profesional tehnic; costuri înalte pentru formare; promovarea slabă a ocupațiilor necesare în rândul tinerilor; atragerea potențialilor candidați pentru formare; colaborare slabă cu instituții de învățământ profesional tehnic.

METODOLOGIA DE CERCETARE

Învățământul dual la nivelul școlii superioare este o noutate pentru sistemul educațional al Republicii Moldova. În acest context, e necesar de analizat nu numai avantajele pe care le obțin universitățile de la implementarea învățământului dual, dar și măsura în care mediul de afaceri este gata de a se implica în această nouă metodă de pregătire a cadrelor. Astfel, considerăm oportun de a studia necesitățile actuale ale angajatorilor din țară și atitudinea lor față de cooperarea cu mediul academic.

Studiul empiric a fost realizat prin intermediul unui chestionar, transmis online respondenților. Sondajul s-a desfășurat online, în perioada august-septembrie 2021. La cercetarea au participat reprezentanți din 27 de organizații din țară, selectate prin metoda probabilistică, eșantionare stratificată. Criteriul de bază la alegerea angajatorilor a fost apartenența la diverse domenii de activitate, precum și diversitatea mărimii întreprinderilor.

REZULTATE ȘI CONCLUZII

Pornind de la experiențele implementării învățământului dual la nivelul învățământului profesional tehnic în Republica Moldova și fiind motivați de a prelua această formă de pregătire a specialiștilor și la nivelul învățământului superior, ne-am propus să realizăm o cercetare în rândul reprezentanților mediului de afaceri, care reprezintă principalii beneficiari ai acestei forme de pregătire, privind atitudinea și deschiderea lor de a participa în parteneriat cu instituția de învățământ în pregătirea specialiștilor.

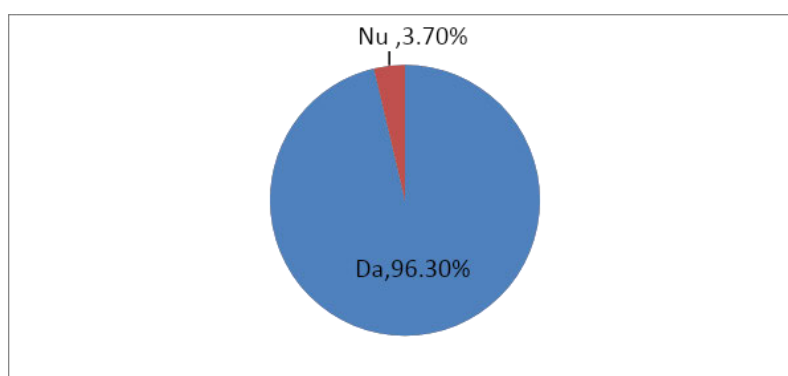

Fig. 1. Necesitatea în specialiști cu studii superioare în companie analizate

Sursa:Elaborată de autori

Organizațiile, care au participat la studiu au răspuns aproape unanim, 96,3% au răspuns da, confirmând ca au necesitatea în specialiști cu studii superioare (Figura 1). Și aceasta relevă o particularitate al pieței muncii la momentul de față: dorința companiilor de a se dezvolta se lovește cu o lipsă al forței de muncă calificată.

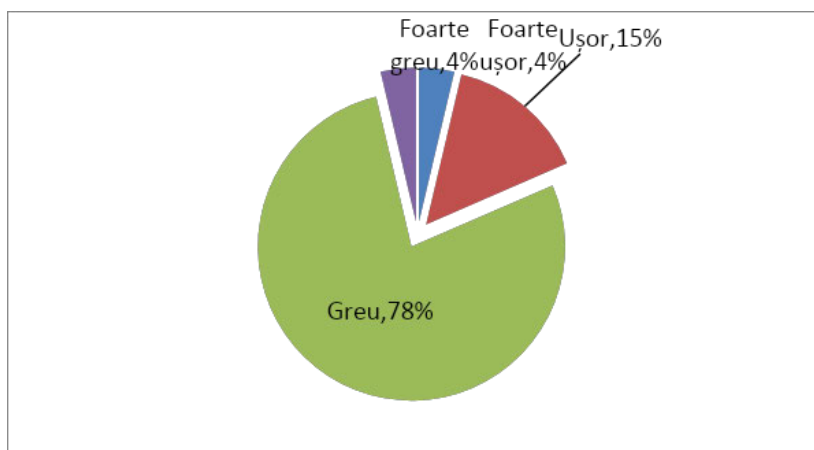

Fig. 2. Dificultatea la recrutarea specialiștilor cu studii superioare în companie analizate

Sursa: Elaborată de autori

Totodată companiile atestă un nivel înalt de dificultate în recrutarea specialiștilor cu studii superioare (Figura 2). 78% din companiile participante la sondaj au menționat că este greu de recrutat specialiști cu studii superioare, 4% consideră că este foarte greu, 15% nu resimt care-va dificultăți în acest proces, iar 3% foarte ușor găsesc specialiști cu studii superioare.

În procesul de recrutare a cadrelor înalt calificate organizațiile participante la sondaj apelează la diverse surse (Figura 3).

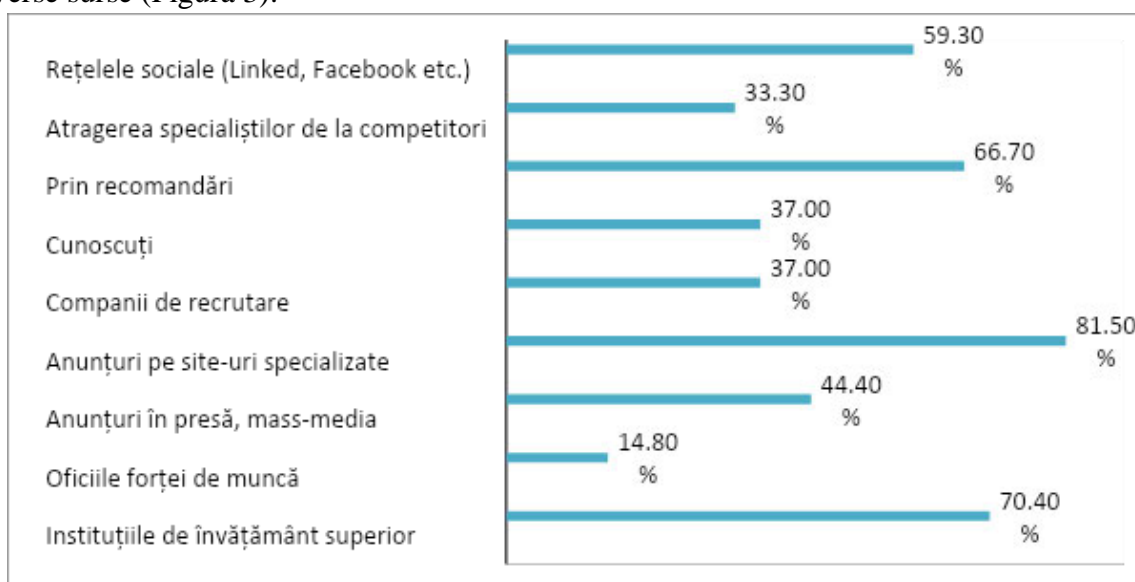

Fig. 3. Sursele utilizate la recrutarea specialiștilor cu studii superioare în companie analizate

Sursa: Elaborată de autori

Cea mai frecvent utilizată sursă reprezintă anunțurile pe site-urile specializate - 81,5%, fiind urmată de colaborarea cu instituțiile de învățământ superior – 70,4%. O pondere importantă constituie recrutarea specialiștilor prin recomandări – 66,7%, pe rețele de socializare – 59,3%, anunțuri în mass-

media – 44,4%. Mai rar organizațiile apelează la companiile de recrutare – 37%, la cunoscuți – 37%, la atragerea specialiștilor de la competitori – 33,3% și la oficiile forței de muncă – 14,8%.

Astfel, se observă o rezervă în ce privește mizarea mediului de afaceri pe absolvenții instituțiilor de învățământ superior din țară. În opinia respondenților, cadrele cu studii superioare care recent au fost angajați dețin cunoștințe teoretice, dar le lipsesc competențele practice. În același timp poate fi remarcată un nivel înalt al așteptărilor vizavi de abilități scăzute. Absolvenții nu sunt insistenți în căutarea unor locuri de muncă, companiile afirmând că primesc puține CV-uri, iar după discuții își dau seama că candidații nu sunt pregătiți suficient.

În așa mod se observă evident faptul, că mediul de afaceri resimte o necesitate acută în specialiști cu studii superioare, dar nu este mulțumit de nivelul de pregătire al absolvenților instituțiilor de învățământ superior. Această situație poate fi remediată doar printr-o colaborare mai intensă și complexă între unitățile economice și universități, care va fi posibil de obținut prin intermediul învățământului dual.

Învățământul dual constituie o modalitate de pregătire a cadrelor, care combină învățământul teoretic în cadrul instituțiilor de învățământ cu dezvoltarea abilităților practice la întreprinderi.

Șumacova et al. (2016, p. 2) evidențiază, că principiul de bază în învățământul superior dual trebuie să fie partajarea responsabilităților pentru pregătirea calitativă a cadrelor între instituțiile de învățământ și unitățile economice.

Învățământul dual implementat la nivelul instituțiilor de învățământ superior va necesita realizarea mai multor modificări, dar care vor contribui la sporirea calității procesului educațional. Printre acestea putem enumera:

- Încheierea unui acord trilateral între student, universitate și unitate economică;
- Să se asigure posibilitatea instruirii practice a studenților în cadrul întreprinderii, utilizând unul din modelele posibile de instruire: 40% din numărul total de ore de studiu o petrece la instituție, 60% la întreprindere; 50% la instituție, 50% la întreprindere; 60% la instituție, 40% la întreprindere;
- Din partea întreprinderii să fie delegată o persoană numită tutore sau mentor (un specialist), care va fi responsabilă de instruirea și formarea competențelor practice de specialitate;
- Universitățile să conlucreze cu companiile partenere la elaborarea/ajustarea planului de învățământ;
- Cadrele didactice să aibă posibilitatea realizării unor stagii de perfecționare în cadrul întreprinderilor partenere;
- Să fie asigurat salariul studenților, pe parcursul întregului proces de formare ca un factor motivațional și de încurajare a tinerilor potențiali specialiști;
- Să fie facilitată angajarea studenților absolvenți, care vor realiza instruirea practică în întreprinderea partener.

Este dificil de a realiza la acest moment careva estimări vis-a-vis de succesul acestei forme alternative de pregătire a specialiștilor la nivel superior, dar cert este că merită să fie pilotată și evaluat rezultatul.

Considerăm, că învățământul superior dual trebuie motivat la nivel strategic de țară, planificat și promovat pe ocupații sau ramuri economice, astfel asigurând, pe termen lung, o diversitate a ocupațiilor cuprinse în programele de pregătire a specialiștilor. În acest scop este binevenită o colaborare cu Ministerul Economiei și Cercetării și Ministerul Muncii și Protecției Sociale de-a pune prioritate pe anumite sectoare sau subsectoare economice, coordonate ulterior cu instituțiile educaționale din cadrul învățământului superior și întreprinderile aferente ocupațiilor vizate, iar planul de dezvoltare a programului dual ar putea fi făcut per sector/domeniu.

Apare necesar de a elabora Planului-cadru pentru învățământul superior dual și a ghidului practic de implementare a Planului-cadru. Totodată, sporește necesitatea unei platforme de dialog dintre actorii participanți la procesul de pregătire a cadrelor prin sistem dual la toate nivelurile de formare, ceea ce ar contribui la o mai eficientă desfășurare a procesului de pregătire a specialiștilor.

BIBLIOGRAFIA

1. Wilfried Hesser. Implementation of a dual system of higher education within foreign universities and enterprises. Project: Implementation of a dual-mode course of study at a university. August 2018. Publisher: Helmut Schmidt University, ISBN: ISBN 978-3-940385-42-0. Citat 24.11.2021
2. Шумакова О.В., Мозжерина Т.Г., Комарова С.Ю., Гаврилова Н.В. Опыт дуального образования как возможность повышения эффективности профессиональной подготовки обучающихся. Электронный научно методический журнал Омского ГАУ. 2016. №4 (7) октябрь – декабрь. <http://ejournal.omgau.ru/index.php/2016-god/7/32-statya-2016-4/485-00230>. ISSN